

Zhupanenko A.V.
Odessa National Economic University

FACTORS OF INFLUENCE ON DEVELOPMENT OF NON-OBVIOUS RECREATION AND TOURISM SPHERE

Summary

The article is dedicated to the considering and learning of factors, which influence on development of non-obvious infrastructure of recreation and tourism sphere with the aim of estimation the effectiveness and development of universal approaches to the governmental regulation of its functioning.

Keywords: non-obvious infrastructure, recreation and tourism sphere, factors of development.

УДК 330.3

ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА: ОСНОВНІ ВИЗНАЧЕННЯ І ПОНЯТТЯ

Кісь С.Я.

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

Досліджено понятійно-категоріальний апарат інтелектуалізації діяльності підприємства. Акцентовано увагу на відсутності в науковій літературі комплексної характеристики дефініцій, які характеризують особливості інтелектуального розвитку суб'єктів господарювання. Уточнено зміст таких категорій як «інтелект», «знання», «інформація», «інтелектуальний ресурс», «інтелектуальний потенціал», «інтелектуальний капітал». Представлено модифіковані структури ресурсів та потенціалу підприємства. Зроблено висновок про доцільність використання запропонованих підходів в подальших теоретико-методологічних та прикладних дослідженнях процесів інтелектуалізації.

Ключові слова: інтелектуалізація, інтелект, знання, інформація, ресурс.

Постановка проблеми. Характерними рисами сучасної економічної ситуації, в якій функціонують вітчизняні підприємства можна вважати, з одного боку, велику кількість та динамічність внутрішніх і зовнішніх факторів, які мають матеріальну природу, впливають на внутрішньогосподарську діяльність, посилюють конкурентну боротьбу між учасниками ринку, а з іншого – інтенсифікацію впливу нематеріальних чинників економічного зростання. Нематеріальні активи, в результаті їх залучення в господарську діяльність підприємства дозволяють перетворити традиційні фактори виробництва в такі, які можливо в короткий термін та з мінімальними затратами мобілізувати для отримання конкурентних переваг на ринку. Четвертим фактором виробництва, який відноситься до сфери нематеріальних активів підприємства і здатний оптимізувати три відомі класичні фактори – землю, працю, капітал слід вважати інтелект. Останній, на наш погляд, важливий тим, що може замінити один ресурс іншим, а в умовах зростання знанневоорієнтованості господарських процесів безпосередньо впливати на такі показники діяльності підприємства як прибутковість, ринкова вартість, оптимізація витрат, ефективність використання наявних ресурсів, інноваційний потенціал, інвестиційна привабливість, конкурентоспроможність та інші.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Збільшення кількості вітчизняних та зарубіжних публікацій, присвячених розвитку економіки знань та функціонуванню підприємств в знанневоорієнтованому середовищі супроводжується не стільки кількісним зростанням термінологічного матеріалу у цій сфері, скільки різноманітністю трактувань окремих

понять та категорій, серед яких домінують такі як «інтелект», «знання», «інформація», «інтелектуальний продукт», «інтелектуальний ресурс», «інтелектуальний потенціал», «інтелектуальний капітал» [1-22]. Поняття «інтелектуалізації» у вітчизняній науковій літературі частіше використовується для характеристики розвитку суспільства, ідентифікації трудової активності персоналу [23-26] і тільки в окремих випадках стосується розвитку підприємства як соціально-економічної системи [27, 28].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на достатньо широкий спектр понятійно-категоріального наповнення процесів розвитку економічних систем в умовах знанневоорієнтованості, слід констатувати, що у вітчизняних та зарубіжних джерелах майже відсутні дослідження, в яких здійсненна комплексна характеристика дефініцій, пов'язаних з інтелектуалізованою економічною діяльністю окремих суб'єктів господарювання.

У зв'язку з цим, **головною метою цієї роботи** є уточнення та реінтерпретація змісту основних понять та категорій, які стосуються економіки, заснованої на знаннях, загалом та інтелектуалізації діяльності господарюючих суб'єктів, зокрема.

Виклад основного матеріалу. Визначаючи «інтелект», автори філософського енциклопедичного словника пропонують розуміти під цим поняттям розум, здатність мислити, проникливість, сукупність тих розумових функцій (порівняння, абстракції, утворення понять, судження, висновків тощо), які перетворюють сприйняття у знання або критично переглядають чи аналізують уже наявні знання [1, с. 181]. На наш погляд, в цьому і в багатьох інших джерелах зміст категорії інтелекту є дещо обмеже-

ним, зважаючи на його розуміння тільки як здатності людини до творчо-аналітичного сприйняття процесів та явищ. Підтвердження необхідності застосування комплексного підходу до характеристики інтелектуального розвитку особистості знаходимо в [2]. Автором зазначено, що культурні фактори, виховання в сім'ї, освіта і соціоекономічний статус мають суттєвий вплив на формування інтелекту і визначають рівень його розвитку майже на 30%.

Своєрідною адаптацією вітчизняних та зарубіжних соціопсихологічних досліджень та проблем інтелектуального розвитку особистості до умов діяльності суб'єктів господарювання можна вважати наукові розробки, представлені в [3]. Розвиваючи думку про необхідність диференціації інтелекту на рівні організованої спільноти людей, автор пропонує використовувати поняття «інтелектуальна стратифікація», будуючи піраміду інтелектуальної стратифікації людської спільноти, на відповідних рівнях якої знаходяться носії ординарного, неординарного та елітного інтелекту. Адаптуючи її структуру та характеристики відповідних страт до діяльності підприємства в умовах знанневоорієнтованої економіки, приходимо до висновку про можливість використання поняття «інтелектуальна стратифікація персоналу підприємства», під якою слід розуміти поділ управлінського та виконавчого персоналу суб'єкта господарювання за критерієм впливу на процеси інтелектуалізації. Персонал, носій ординарного інтелекту – це управлінці та виконавці, які використовують інтелект, заснований на раніше отриманих знаннях та поточному досвіді роботи з метою забезпечення виконання повторювальних операцій, спрямованих на вирішення традиційних для підприємства завдань (виробництво продукції чи надання послуг). В такому випадку вплив на процеси інтелектуалізації пропонуємо вважати «простим», що забезпечує статичний інтелектуальний розвиток підприємства. Носії неординарного інтелекту – це частина персоналу управлінського та виконавчого корпусу підприємства, діяльність якої спрямована на використання у виробничих процесах нових знань, досвіду, інтелектуальних зусиль, результатом застосування яких є зростання частки інтелектуальної складової в кінцевих продуктах та послугах. На наш погляд, активність носіїв неординарного інтелекту забезпечує протікання процесів інтелектуалізації в зростаючих масштабах, тобто «розширену» інтелектуалізацію. Представники елітного інтелекту на підприємстві – це персонал, інтелект якого здатний вирішувати виробничі та організаційні проблеми суб'єкта господарювання з використанням раніше невідомих підходів, реалізація яких вимагає значних інтелектуальних зусиль. Нерідко, результатом діяльності носіїв елітного інтелекту стають відкриття, винаходи, патенти, наукові звіти і доповіді, проекти, раціоналізаторські пропозиції та інше, ідентифіковані в довідкових джерелах як інтелектуальні продукти. Вважаємо, що елітний інтелект забезпечує інтелектуалізацію підприємства, яка може бути визначена як «ринкова», так як дозволяє підприємству отримати додаткову конкурентну перевагу.

Зважаючи на важливість врахування в процесах інтелектуалізації підприємства поділу персоналу на страти, вважаємо за необхідне, поняття «інтелект» модифікувати наступним чином: це рівень розумового розвитку людини, який характеризує її здатність інтелектуалізувати як власну діяльність, так і діяльність організованої спільноти, в системі інтелектуаль-

ної стратифікації суспільства загалом та персоналу окремого організаційного утворення, зокрема.

Важливими, з точки зору характеристики процесів інтелектуалізації підприємства є часто вживані в сучасних умовах розвитку теорії та практики розвитку економіки знань категорії «знання» та «інформація». Якщо розглядати інформацію з позиції відомостей, знань та повідомлень, які допомагають вирішувати певне завдання, то можна припустити про її важливість в управлінських процесах. Зв'язок дефініцій «інформація», «управління підприємством» та «інтелектуалізація», на нашу думку, доцільно продемонструвати наступним чином: інтелектуалізація – це наслідок процесу одержання та використання інформації, за умови, якщо цей процес супроводжується пристосуванням або творчим осмисленням підходів до управління підприємством, які адекватні вимогам зовнішнього середовища та інтелектуалізованому розвитку суб'єкта господарювання в цьому середовищі.

Російський вчений В. Іноземцев вважає, що інформація не може бути застосована, не будучи усвідомлена. Для того, щоб вступити в процес виробництва, вона має втратити свою об'єктивну форму і прийняти форму суб'єктивну, тобто перетворитися з інформації в знання [4]. Таким чином, заслуговуючи на увагу, погляд іноземного автора та аналіз підходів вітчизняних вчених до визначення категорії «інформація» [5, 6] дозволяють уточнити дану дефініцію з позиції інтелектуалізації підприємства. На наш погляд, інформація – це систематизовані відомості, факти, дані, повідомлення, які за допомогою носіїв інтелекту можуть бути перетворені в знання. Участь ординарного інтелекту персоналу підприємства в процесах перетворення інформації на знання за умови відсутності творчого осмислення явищ і процесів не забезпечує згаданих вище видів розширеної та ринкової інтелектуалізації. Носії неординарного та елітного, а також частина персоналу з ординарним інтелектом, отримуючи та використовуючи інформацію перетворюють її на знання, які відкривають не тільки можливості зміни пріналежності до інтелектуальної страти окремої особи, а й перехід підприємства на вищі рівні інтелектуального розвитку.

Більшості підходам вітчизняних та зарубіжних вчених [4, 6, 7, 8,] до визначення категорії «знання» притаманна спільна позиція авторів щодо розуміння факту виконання знаннями посередницької функції між процесами, що відбуваються у різних сферах активності суб'єкта господарювання та кінцевими результатами його діяльності. В залежності від того, хто, з якими характеристиками та рівнем інтелектуального розвитку ідентифікується як одержувач знань, на нашу думку, залежить те, наскільки діяльність підприємства буде інтелектуалізовано. Враховуючи визначення знань, яке подається А. Колманом та звертаючи увагу на представлену ним класифікацію знання за трьома категоріями (знання, які означають «знаючи що», «знаючи як» та описові) [9], вважаємо, що трактування даної дефініції в рамках понятійно-категоріального апарату інтелектуалізації необхідно уточнити. По перше, відомо класифікацію А. Колмана, на наш погляд, доцільно розширити знаннями, які означають «знаючи для чого», що дасть можливість в подальшому відслідковувати ступінь впливу знань на процеси інтелектуалізації підприємства. По друге, категорія «знання» може бути визначена наступним чином: це обсяги інформації, сприйняття та перетворення яких залежить

від рівня інтелектуального розвитку одержувача та які збільшують здатність суб'єкта господарювання інтелектуалізувати свою діяльність.

Результати та ефективність функціонування підприємства значною мірою визначаються його забезпеченістю ресурсами, які відіграють ключову роль у виробництві товарів та послуг. Аналіз літературних джерел, на предмет визначення основних підходів до трактування поняття «ресурси» дозволяє зробити висновок про тривалий процес пошуку представниками різних історичних періодів та наукових напрямків найбільш вдалого визначення важливої економічної категорії, про незмінність традиційного бачення науковцями призначення ресурсів для економічного розвитку та про наукові дискусії стосовно питань їх поелементного складу.

Усвідомлюючи обмеженість можливостей щодо уточнення традиційного економічного змісту поняття «ресурси», вітчизняні науковці зосереджують увагу на різноманітних аспектах їх використання у виробничих процесах [10, 11, 12]. Узагальнення поглядів дає всі підстави припустити, що інтелектуальні ресурси – це, з одного боку, відокремлений вид ресурсного забезпечення суб'єкта господарювання, а з іншого – забезпечувальна складова традиційних для будь-якого підприємства матеріальних та фінансових ресурсів.

Пропонуючи читачам багатий набір практичних інструментів для розпізнавання нематеріальних активів, їх оцінки, визначення взаємозв'язків між ними, вироблення стратегії їх ефективного розвитку і використання для створення цінності, автори праці «Інтелектуальний капітал: практика управління» зазначають, що кожне підприємство має власний ресурсний портфель, який може бути розділений на дві групи: традиційні ресурси, в межах яких виокремлюються грошові й матеріальні та інтелектуальні ресурси: ресурси відношень, організаційні та людські [13]. Цілковито погоджуючись з таким підходом, вважаємо, що в умовах, коли інтелект активно проникає у всі без винятку сфери діяльності підприємства, необхідно вести мову про інтелектуальну забезпеченість фінансових та матеріальних ресурсів підприємства. Така позиція повністю співпадає з думкою видатного винахідника в сфері вдосконалення ефективності виробництва і якості продукції Джеймса Харінгтона, який зазначає, що ресурси – це джерело допомоги або підтримки і наявні засоби [14]. На наш погляд, здатність ресурсів забезпечити допомогу чи підтримку визначається обсягом інтелектуального ресурсу як допоміжного, який супроводжує використання основного.

В такому випадку, фінансові ресурси – це наявний фінансовий капітал, облігації та цінні папери, гарантійні зобов'язання, а їх інтелектуальна (нематеріальна, немонетарна) забезпеченість – відносини з фінансовими установами, клієнтами, постачальниками, регулюючими та контролюючими органами, органами державної влади, а також фінансова культура підприємства, організаційна структура управління фінансами, накопичена інформація та ноу-хау у сфері управління фінансами, професійно-кваліфікаційний рівень управлінського та виконавчого персоналу фінансової служби підприємства. До складу матеріальних ресурсів, як правило, відносять ресурси в натурально-речовій формі, які використовуються у виробничій (господарській) діяльності підприємства: устаткування, будівлі, споруди, інформаційні технології, матеріально-виробничі запаси, готова продукція і послуги та інші. Їх викорис-

тання підприємством в умовах знанневоорієнтованої економіки без залучення інтелекту є малопродуктивним, а дефіцит може бути компенсований частиною інтелектуальних ресурсів. Виходячи з цього, на наш погляд, доцільно серед обсягу інтелектуальних ресурсів будь-якого суб'єкта господарювання виділяти їх частину, за допомогою якої можна досягти кількісних та якісних позитивних змін у складі матеріальних ресурсів. Такі зміни можуть бути забезпечені: відносинами з клієнтами, постачальниками сировини та партнерами; організаційною культурою та структурою виробництва; науковим, технічним, виробничим та адміністративним досвідом управлінського та виконавчого персоналу, його професійно-кваліфікаційним рівнем, компетенціями; ноу-хау у технічній сфері та сфері управління виробництвом.

Аналізування авторського представлення грошових, матеріальних та інтелектуальних ресурсів у вигляді «дерева ресурсів» [15, с. 114], дозволяє зробити висновок про можливості його модифікації для відображення структури ресурсів підприємства з врахуванням їх інтелектуальної забезпеченості. Модифікована структура ресурсів підприємства може бути представлена в наступному вигляді (рис. 1).

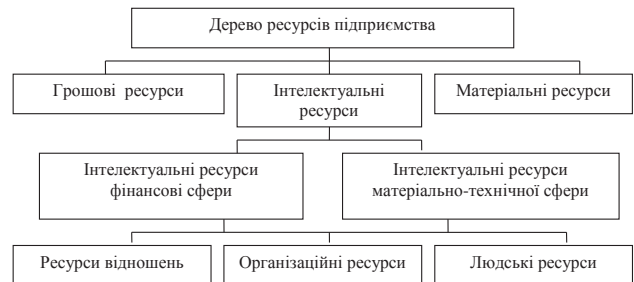

Рис. 1. Модифікована структура ресурсів підприємства

Джерело: розроблено автором за даними [15]

У зв'язку із запропонованим поділом інтелектуальних ресурсів підприємства на інтелектуальні ресурси фінансової та матеріально-технічної сфери діяльності суб'єкта господарювання, вважаємо доцільним доповнити понятійно-категоріальний апарат, який відображає особливості та характерні риси процесів інтелектуалізації поняттям «ресурси інтелектуалізації підприємства», під яким пропонуємо розуміти сукупність людських та нематеріальних активів суб'єкта господарювання, які супроводжують його функціонування за різними напрямками ділової активності.

Важливе місце в системі дефініційного аналізу процесів інтелектуалізації підприємства займає поняття «потенціал». По відношенню до економічної категорії «потенціал» вітчизняними та зарубіжними науковцями використана достатньо велика кількість різноманітних характеристик, серед яких: економічний, науково-технічний, виробничий, ресурсний, інвестиційний, інтелектуальний, людський, інноваційний та інші.

З огляду на приведені в [16, 17, 18, 19] аргументи, які стосуються важливості та безальтернативності взаємодії в сучасних умовах інтелекту та всіх видів ресурсів на рівні окремого підприємства, вважаємо, що уточнена сутність поняття «економічний потенціал підприємства» полягає у здатності (спроможності) господарюючого суб'єкта використовувати ресурси у створенні та використанні яких пріоритетну роль відіграє інтелект.

Виходячи з уточненого визначення та враховуючи приведені вище аргументи на користь визначальної ролі інтелектуальної складової в економічному потенціалі підприємства, видається доцільним структуру останнього подати у вигляді удосконаленої схеми (рис. 2).

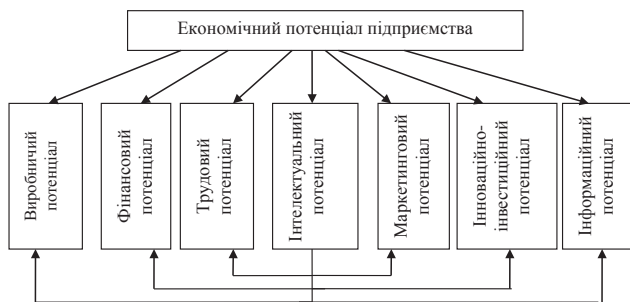

Рис. 2. Структура економічного потенціалу підприємства

Джерело: розроблено автором за даними [17, 18]

Запропонована на рисунку 2 структура економічного потенціалу підприємства, по перше – дозволяє виділити інтелектуальний потенціал як основу формування та функціонування інших його видів, по друге – є початковою умовою, яка визначає інтелектуальну наповненість структурних елементів економічного потенціалу, по третє – спонукає до формування дефініції «потенціал інтелектуалізації підприємства», що означає здатність (готовність) суб'єкта господарювання у певний час мобілізувати свої інтелектуальні ресурсні можливості з максимальною ефективністю у процесі взаємодії інтелекту з усіма структурними елементами економічного потенціалу підприємства.

Забезпечення інтелектуалізації діяльності підприємств, без якої не можливо досягти прибутковості, в сучасних умовах – це організаційно складний та фінансово витратний процес. Його реалізація супроводжується залученням капіталу, зокрема, інтелектуального. Представлений в [20] аналіз літератури з проблематики трактування поняття «інтелектуальний капітал» дозволив автору зробити висновок про існування трьох основних підходів до ідентифікації широко використовуваної в умовах розвитку економіки знань категорії: ціннісного, процесного та результативного. Якщо прихильники перших двох підходів розглядають «інтелектуальний капітал» як сукупність цінностей та активів, що має здатність до відтворення, залучення в процесі кругообігу, то представники третього схильні вважати, що «інтелектуальний капітал» – інтелектуальний матеріал, що формалізується, обробляється

й використовується для збільшення вартості активів. До їх числа можна віднести професора Кендьюхова О.В., молодого науковця Климович Н.І, російських вчених Зінова В. та Самарян К., а також багатьох інших науковців. Підтримуючи думку згаданих та багатьох інших вітчизняних та зарубіжних вчених про важливу роль інтелектуального капіталу у зростанні вартості підприємства, при цьому не заперечуючи обґрунтовані позиції прихильників ціннісного та процесного підходів, з необхідністю приходимо до висновку про те, що «збільшена» вартість суб'єкта господарювання в умовах економіки знань, його конкурентоспроможність – це результат зростання частки інтелекту у всіх сферах ділової активності. Ідентифікуючи зростання присутності інтелекту в діяльності підприємства як його інтелектуалізацію, а процес перетворення доданої вартості, включно з тією її частиною, яка створена інтелектуальним капіталом, як капіталізацію [21], вважаємо, що явище інтелектуалізації опосередковує процес збільшення вартості господарюючих суб'єктів. При цьому, на наш погляд, необхідно вести мову не тільки про можливість нематеріальної або маркетингової капіталізації, а також реальної та ринкової [22]. Виходячи з наведеного вище, пропонуємо уточнене визначення категорії «інтелектуальний капітал» з позиції процесів інтелектуалізації та капіталізації підприємства: інтелектуальний капітал – це задіяні у діяльності будь-якої організації інтелектуальні ресурси (інтелектуальна власність, природні та придбані інтелектуальні здібності та навички персоналу, накопичені бази знань, корисні відносини з іншими суб'єктами та інше), які здатні самостійно або в поєднанні з іншими складовими капіталу підприємства збільшувати його вартість (капіталізація) за рахунок зростання частки інтелекту у процесах виробничо-господарської діяльності (інтелектуалізація).

Висновки і пропозиції. Аналізування та уточнення окремих дефініцій віднесених нами до понятійно-категоріального апарату інтелектуалізації діяльності підприємства дозволяє зробити наступні висновки: по перше, вітчизняні та зарубіжні наукові джерела не містять систематизованого переліку понять та категорій, якими можна характеризувати явище інтелектуалізації; по друге, уточнене трактування інтелекту, знань, інформації, інтелектуального капіталу та реінтерпретація інтелектуальних ресурсів та інтелектуального потенціалу в ресурси та потенціал інтелектуалізації дозволили сформулювати дефініційний набір для подальшого використання в теоретико-методологічних та прикладних дослідженнях процесу інтелектуалізації на підприємствах різних галузей та сфер діяльності.

Список літератури:

1. Философский энциклопедический словарь. – М.: ИНФРА-М, 1997. – 576 с.
2. Eysenck H. J. The structure and measurement of intelligence. N.Y.: Springer, 1979.
3. Петренко В. П. Управління процесами інтелектокористування в соціально-економічних системах / В. П. Петренко // Наукова монографія. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2006. – 352 с.
4. Иноземцев В. Постиндустриальная экономика и «постиндустриальное общество»: терминологические и концептуальные проблемы / В. Иноземцев // Общественные науки и современность. – 2001. – № 3. – С. 140-152.
5. Гузар У. Є. Економіка знань та її перспективи для України / У. Є. Гузар // Регіональна економіка. – 2009. – № 1. – С. 27-35.
6. Мусина Л. О. Основні заходи переходу до економіки знань: Перспективи для України / Л. О. Мусина // Економіка і прогнозування. – 2003. – № 3. – С. 178-182.
7. Тоффлер Э. Шок будущего: Пер. с англ. / Э. Тоффлер – М.: ООО «Издательство». – 2002. – 557 с.
8. Тулик И. Управление знаниями на промышленном предприятии / И. Тулик, В. Плещак // Менеджмент персонала. – № 3. – 2009. – С. 78-90.

9. Colman A. M. A Dictionary of Psychology / Andrew M. Colman. – Oxford: Oxford University Press, 2009. – 896 p.
10. Таранюк Л. М. Особливості визначення ефективності використання ресурсів на підприємстві в умовах перехідної економіки / Л. М. Таранюк, А. І. Шаповал // Механізм регулювання економіки. – 2008. – № 3. – Т. 2. – С. 123-131.
11. Романчук К. В. Сутність та види економічних ресурсів: обліково-аналітичний вимір [Електронний ресурс]. – Режим доступу: archive.nbuv.gov.ua/portal/soc...34/27.pdf
12. Гросул В. А. Ресурси підприємства: теоретичне осмислення сутності / В. А. Гросу // Бізнесінформ. – 2013. – № 7. – С. 236-242.
13. Руус Й. Интеллектуальный капитал: практика управления / Руус Й., Пайк С., Фернстрем Л.; пер. с англ. под ред. В. К. Дерманова; Высшая школа менеджмента СПбГУ. – 2-е изд. – СПб.: Изд-во «Высшая школа менеджмента»; Издат. Дом. С.-Петерб. Ун-та, 2008. – 436 с.
14. Харингтон Дж. Совершенство управления ресурсами / Дж. Харингтон; пер. с англ. А. Л. Раскина, В. В. Шахлевича; Под науч. ред. В. В. Брагина. – М.: РИА «Стандарты и качество», 2008. – 352 с.
15. Вовк І. Класифікація ресурсів підприємства. Сучасні підходи [Електронний ресурс] / І. Вовк // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2011. – Вип. 1(4). – Режим доступу: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11vipppsp.pdf>
16. Ансофф И. Стратегическое управление: сокр. пер. с англ. / И. Ансофф. // науч. ред. и авт. предисл. Л.И. Евенко. – М.: Экономика, 1989. – 519 с.
17. Маслак О. І., Квятковська Л. А., Безручко О. О. Особливості формування економічного потенціалу підприємства в умовах циклічних коливань / О. І. Маслак, Л. А. Квятковська, О. О. Безручко // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 9(135) – С. 36-46.
18. Григораш О. В. Управління економічним потенціалом торговельних підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.04 / О. В. Григораш. – Донецьк, 2006. – 20 с.
19. Задорожный Г. В. Неоэкономика как интеллектономика (о цивилизации одухотворенного интеллекта) / Г. В. Задорожный, О. В. Бервенко // Социальная экономика. – 2001. – № 2 – С. 23-32.
20. Топільницька Я. Интеллектуальный капитал та інтелектуальний потенціал: взаємобумовленість та розмежування категорій / Я. Топільницька // Ефективність державного управління: збірник наукових праць. – 2012. – Вип. 33. – С. 353-362.
21. Большая экономическая энциклопедия. – М.: ЭКСМО, 2007. – 816 с.
22. Гарячук В. Ф. Системний аналіз процесу капіталізації економіки країни та визначення його як системи / В. Ф. Гарячук // Теорія та практика державного управління. – 2010. – № 1(20). – С. 270-280.
23. Кривошей В. Интеллектуализация праці як чинник стійкого економічного зростання / В. Кривошей, Д. Грек // Економічний аналіз. – 2009. Випуск 4. – С. 46-48.
24. Другов О. О. Интеллектуализация як фактор забезпечення економічного зростання в Україні / О. О. Другов // Економічний форум. – 2012. – № 2. – С. 50-56.
25. Іщук С. О. Интеллектуализация як світова тенденція економічного розвитку / С. О. Іщук // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2011. – № 1(10). – С. 91-96.
26. Хаврова К. С. Интеллектуализация як основа формування стратегії інноваційного розвитку підприємства / К. С. Хаврова // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.sworld.com.ua/index.php/uk/economy-312/innovation-economy>
27. Сем'ян О. В. Интеллектуализация людського капіталу підприємства / О. В. Сем'ян // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2011. – № 4(16) – С. 141-145.

Кись С.Я.

Ивано-Франковский национальный технический университет нефти и газа

ИНТЕЛЛЕКТУАЛИЗАЦИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ: ОСНОВНЫЕ ОПРЕДЕЛЕНИЯ И ПОНЯТИЯ

Аннотация

Исследовано понятийно-категориальный аппарат интеллектуализации деятельности предприятия. Акцентируется внимание на отсутствие в научной литературе комплексной характеристики дефиниций, характеризующих особенности интеллектуального развития субъектов хозяйствования. Уточнено содержание таких категорий как «интеллект», «знание», «информация», «интеллектуальный ресурс», «интеллектуальный потенциал», «интеллектуальный капитал». Представлены модифицированные структуры ресурсов и потенциала предприятия. Сделан вывод о целесообразности использования предложенных подходов в дальнейших теоретико-методологических и прикладных исследованиях процессов интеллектуализации.

Ключевые слова: интеллектуализация, интеллект, знания, информация, ресурс.

Kis S.Y.

Ivano-Frankivsk National Technical University Oil and Gas

INTELLECTUALIZATION OF ACTIVITY OF THE ENTERPRISE: MAIN DEFINITIONS AND CONCEPTS

Summary

It is investigated the conceptual and categorial device of intellectualization of activity of the enterprise. Attention is focused on the lack of scientific literature comprehensive definitions of characteristics describing the features of the intellectual development entities. Specifies the content of such categories as «intelligence», «knowledge», «information», «intellectual resources», «intellectual capacity», «intellectual capital». Presented modified structure of resources and capacity of the enterprise. The conclusion is drawn on expediency of use of the offered approaches in further teoretikal and methodological and applied researches of processes of intellectualization.

Keywords: intellectualization, intelligence, knowledge, information, resources.

УДК 658.14:[658.589:339.17]

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ТОРГІВЛІ

Красневич Г.Л., Жук Т.В.

Київський національний торговельно-економічний університет

У статті удосконалено поняття «проект розвитку» та розкрито його відмінні особливості. Визначено сутність та основні відмінності понять «фінансове забезпечення» та «фінансування» діяльності підприємств. Проаналізовано сучасні підходи та доповнено класифікацію проєктів розвитку підприємств торгівлі. Визначено сутність та місце інноваційних проєктів розвитку у класифікації проєктів розвитку підприємств торгівлі. Розкрито особливості фінансового забезпечення інноваційних проєктів розвитку підприємств торгівлі.

Ключові слова: проєкт, розвиток, проєкт розвитку, інновація, фінансове забезпечення.

Постановка проблеми. Трансформація соціально-економічної системи України в якісно новий стан, процеси глобалізації і посилення конкуренції, сучасні кризові явища передбачають формування ефективних механізмів діяльності суб'єктів господарювання, у тому числі і в сфері торгівлі. Задовольнити потреби споживача на сучасному рівні і мати хороші перспективи можуть тільки торговельні структури з ефективними механізмами управління, серед яких підприємства, які мають економічно обґрунтовані проєкти розвитку. Тому представлена робота є актуальною, має як теоретичне, так і практичне значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі загальнотеоретичні положення та методологічні засади визначення та класифікації проєктів, викладені в працях відомих дослідників, таких як: В.А. Верба, С.Ф. Покропивний, І.О. Бланк, Л.О. Лігоненко, Н.О. Голошубова, Н.В. Краснокутська, В.С. Рижиков, М.В. Афанасьєв, С.О. Москвін, Г.О. Бардиш, І.І. Мазур, В.Д. Шапіро, М.Л. Разу, В.І. Воропаєв, К. Барроу, Є.Ф. Брігхем, Ф. Уїкхем та ін.

Дослідження таких вчених, як В.В. Василенка, О.І. Волкова, Д. Гейдж, С.М. Ілляшенка, М.А. Йохни, А.Я. Кузнецової, М. Люверса, Ю.П. Морозова, Н.І. Норіциної, О.М. Петухової, Л.І. Федулової розкривають окремі аспекти фінансового забезпечення інноваційних проєктів і інноваційної діяльності. Розкриттю основних особливостей інноваційної діяльності підприємств торгівлі присвячені праці: М.С. Молодоженої, Ю.Ю. Юрченка, К.Б. Зозуляк, Г.Л. Красневич, Л.О. Волокитіної, Е.М. Локтева, Л.Г. Саркісяна та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Питання фінансового забезпечення

інноваційних проєктів розвитку підприємств торгівлі залишаються не визначеними.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є визначення сутності поняття інноваційні проєкти розвитку, їх ролі та місця у діяльності підприємств торгівлі та розкриття особливостей їх фінансового забезпечення. Визначення сутності та місця інноваційних проєктів розвитку у класифікації проєктів розвитку підприємств торгівлі; основних відмінностей понять «фінансове забезпечення» та «фінансування» діяльності підприємств.

Виклад основного матеріалу. Особливий вклад у забезпечення розвитку підприємства вносять проєкти, які ним реалізуються. Це є свідченням того, що поняття проєкт та розвиток є взаємопов'язаними. Опосередковано ця теза підтверджується включенням терміна «розвиток» в словник-довідник з управління проєктами, в якому він визначається як «зростання, розробка, будівництво, господарське освоєння, дослідницько-конструкторська робота, підготовка до експлуатації, підготовчі роботи» [1, с. 149].

З точки зору філософії, розвиток означає незворотну, направлену, закономірну зміну матеріальних та ідеальних об'єктів [2, с. 6–7]. При цьому, Мельник Л.Г. відзначає, що «тільки одночасна наявність трьох зазначених властивостей виділяє процеси розвитку серед інших змін» [3, с. 19]. Якщо немає закономірності, то процес є випадковим. За відсутності спрямування процес втрачає характерної для розвитку єдиної, внутрішньо взаємопов'язаної лінії.

Враховуючи вищенаведені аргументи, можемо припустити, що забезпечення розвитку підприємства передбачає підготовку та реалізацію специ-